

KRISTNE FRISKOLERS FORBUND (KFF)

Tlf 22 82 35 80. Fax 22 82 35 81. E-post: post@kff.no. Storgata 10 B, 0155 Oslo

Oslo 09.05.2008

Til Barne- og likestillingsdepartementet

Postmottak@bld.dep.no

Høring om NOU 2008 nr 1: Om kvinner og homofile i trossamfunn.

Referanse nr 200800482-/HBHS

Innledning

Kristne Friskolers Forbund (KFF) vil som interesseorganisasjon for ca 130 kristne skoler og høyskoler uttale seg om forslagene i NOU 2008:1. Vi er opptatt av forslagene som gis og vurderingene bak disse, men vil også kommentere utvalgets forståelse og eksemplifisering av gjeldende rett.

Vår organisasjon er opptatt av og ønsker å verne om menneskerettene. Som interesseorganisasjon for kristne skoler er det klart at vi i denne sammenheng er spesielt opptatt av foreldrerett, organisasjonsfrihet og rett til å velge og få drive utdanning i samsvar med et gitt, religiøst grunnlag. Det er viktig for oss at annet lovverk enn selve privatskolelovgivningen og høyskolelovgivningen gjør det mulig å for skolene og høyskolene å virke i samsvar med det grunnlag skolene er etablert på. I den sammenheng er religionsfrihet inkludert livssyns-, tros- og tankefrihet viktig.

Vi vil derfor arbeide både for rett til å bli etablert, rett til å kunne drive med de rammebetingelser som trengs og i samsvar med det grunnlag som skolene/høyskolene har.

Dette vårt hovedanliggende som interesseorganisasjon mener vi er fullt ut forenlig med en klar støtte til at norsk lov skal bidra til at diskriminering i arbeidslivet ikke skjer. Å forene disse to anliggender handler om å etablere et anti-diskrimineringslovverket som tillater den forskjellsbehandling som saklig sett er nødvendig for å ivareta religionsfrihetsperspektivet.

Oppsummerende om utvalgsinnstillingen ser vi at det foreslås å oppheve det særlige unntaket for trossamfunn fra forbudet mot diskriminering i arbeidsmiljøloven. Utvalget foreslår også at unntaksregelen i likestillingsloven strammes inn. Forslagene innebærer at trossamfunnenes adgang til forskjellsbehandling av kvinner og homofile ved ansettelse blir innsnevret.

Dette kommenterer vi til nedenfor. Våre uttalelser retter seg spesielt mot endringene i arbeidsmiljøloven.

Kommentarer til kapitlene 1-6

Aller først er det grunn til å påpeke at arbeidet fra utvalget på mange måter dokumenterer at religionsfriheten står sterkt i internasjonale rettigheter og lovgivning. Det er dokumentert at

religionsfrihet må føre til en rekke konsekvenser som gjør at arbeidsrett for vanlige bedrifter og offentlig virksomhet ikke automatisk kan overføres til trossamfunn og deres eller andre religiøse virksomheter. Man understreker i kapittel 2 at ”det er problematisk å oppheve unntaksadgangen for trossamfunn i sin helhet”, og ”en viss kjerne av autonomi knyttet til religiøse forhold, også når det gjelder forholdet til kvinner og homofile, må legges til grunn.” Videre påpekes det at ”når det gjelder hvor vid unntaksadgangen skal være, har lovgiver et visst slingringsmonn”.

Disse sitatene viser en klar anerkjennelse av religionsfrihetens plass. Men når det er sagt, vil vi også påpeke at utvalget her signaliserer et visst ønske om å innskrenke religionsfriheten. Dette vil vi komme tilbake til.

I kapittel 3 nevnes relevante EU-direktiv. Også EU direktivet, f.eks artikkel 4 nr 2, nevner at det ”gir adgang til forskjellsbehandling for kirker og andre organisasjoner som baserer sin etikk på religion eller tro”. ” Det er uklart....om denne bestemmelsen åpner for at trossamfunn kan stille krav om at ansatte ikke lever i homofilt samliv”, skriver utvalget.

I kap 4 gjøres det rede for religionsfrihet og forbud mot diskriminering etter gjeldende lovverk. Religionsfriheten ”er en rett for den enkelte og for trossamfunn som sådan”. ”Det er det kollektive aspektet, trossamfunnets religionsfrihet, som kommer i konflikt med retten til ikke-diskriminering”. Det er unntakene her som er tema i innstillingen, og som stiller spørsmål om det fortsatt skal være unntak fra diskrimineringsforbudet i likestillingsloven og unntak fra forbudet mot diskriminering pga seksuell orientering etter arbeidsmiljøloven.

Kap. 4 referer til at gjeldende rett åpner for at det, begrunnet i indre forhold i trossamfunn, særlige krav ut fra stillingenes karakter og formålet for virksomheten og nødvendighet for religionsutøvelsen, i visse tilfeller kan forskjellsbehandles uten at det anses som diskriminering. Men forskjellbehandlingen må begrunnes konkret for å kunne anses som lovlig. Når utvalget gjør sine vurderinger omkring dette, resonnerer man seg fram til at den lovlige forskjellsbehandlingen må skje innenfor kjerneområdet for virksomheten. Som prinsipp er dette i og for seg greit, men når dette konkretiseres, gir utvalget svært snevre definisjoner av hva som er ”kjerneområde” for religiøse virksomheter. Utvalget konkluderer med at det må handle om ”en meget snever unntaksadgang”.

Vi vil her få påpeke at konsekvensene av utvalgets syn faktisk er at de trenger religionens betydning inn i et hjørne av livet. Det er et syn vi tar avstand fra.

For oss synes det som om utvalget legger vekt på å gi sin tolkning av gjeldende regelverk for å utnytte denne tolkningen som begrunnelse for de forslag som utvalget fremmer i et senere kapittel i innstillingen. På denne måten får forslagene en framstilling som gjør dem mindre radikale, ja, nærmest som en naturlig presisering av dagens praksis.

Dette ser vi i sammenheng med at et forslag om bortfall av unntaksbestemmelsene i anti-diskrimineringslovverket nærmest er en bestilling fra Soria Moria-erklæringen. Etter vår oppfatning skinner det klart gjennom i utvalgsarbeidet at en klar målsetting om å fjerne unntaksbestemmelsene ligger bak, i denne omgang den i arbeidsmiljøloven. Å knytte unntaksadgangen som religionsfriheten impliserer, til et snever forstått kjerneområde, blir en måte å rettferdiggjøre en begrensning av unntaksretten. Vi er derfor fundamentalt uenige i den forståelse av religionsfriheten som utvalget legger til grunn i vurderingen av gjeldende regelverk på området.

Religionsfriheten er viktig i samfunnet, og vi mener den på ingen måte må tolkes innskrenkende når den ikke bryter med andre menneskeretter. Slik feilaktig innskrenkende tolkning mener vi utvalget presenterer når de eksemplifiserer hva som er den religiøse kjerne: Avsnitt 4.3.2.2: ”Videre må det være tale om indre forhold i trossamfunnet. Med dette menes den delen av virksomheten som har nær sammenheng med selve religionsutøvelsen..... Handlingen må være begrunnet i en overbevisning som etter vanlig teologisk oppfatning anses for å være såkalte lærespørsmål.” Avsnitt 4.4.2.2 om unntak ved ansettelser i religiøse trossamfunn: ”Det er uklart om unntaket omfatter virksomhet drevet av trossamfunn og som har en tilknytning til dette, som for eksempel skoler, barnehager”

I det første tilfellet kan vi nok være enige i utsagnet slik det står, slik vi leser det, men det er som sagt satt inn i en innsnevrende sammenheng. Med vår forståelse av religion vil vi tolke det utvidende.

Når det gjelder det andre eksemplet, vil vi påpeke at trossamfunn og religiøse organisasjoner driver skoler og barnehager i dag, og benytter seg av den unntaksretten som loven gir. Når utvalget sier at det er ”uklart” om unntaket omfatter slik skole- og barnehagevirksomhet, betyr det at utvalget stiller spørsmål ved om dagens praksis i kristne skoler er lovlig.

Vårt syn er, uansett tolkning av dagens lovregler, at en eventuell lovendring må ta utgangspunkt i at når kirkesamfunn driver skoler eller høyskoler, eller i det hele tatt når religiøse skoler blir drevet, så må slik virksomhet kunne komme inn under unntaksparagrafene. Hvis ikke dette skjer, har vi ikke religionsfrihet i tilstrekkelig grad.

Det er en avsporing å forsøke å definere den religiøse kjernen i religionsutøvelse slik utvalget forsøker og dernest bruke dette i kristen høyskole-, skole- og barnehagevirksomhet. Hvis bare kristendomsundervisning skulle være det som er nært nok kjernen til at unntaksparagrafene kan gjelde, så vil jo kristne barnehager faktisk være helt uten en religiøs kjerne, for der gis ikke fagopplæring. I barnehagen er oppdragelse formålet, eller ”fremme læring og danning” som det heter i forslag til ny formålsparagraf.

En annen side ved dette at skolevirksomhet sees på som noe ”på siden av” et trossamfunns religiøse virksomhet, er at utvalget ikke tar på alvor det faktum at nye krav fra det offentlige om enhetsregistrering har medført at kristne skoler må etableres som selvstendige juridiske enheter. Det blir helt feil dersom det offentlige, etter å ha krevd omorganisering av religiøs skolevirksomhet, bruker skolenes selvstendige posisjon til å begrunne at skolene ikke får følge samme unntaksregler som trossamfunnene!

Vi kommer tilbake til våre synspunkter på utvalgets innskrenkende og smale lovforståelse i kapittel 4 i våre kommentarer til vurderingene og forslag presentert i kapittel 7.

Vi vil imidlertid tilføye en ekstra kommentar til avsnitt 4.4.3 hvor det omtales at trossamfunn og religiøse virksomheter i dag kan innhente opplysninger om legning og samlivsform. For våre skoler og høyskoler er det samlivsformen som er viktigst. Dette gjelder også heterofilt samliv. Personers eventuelle homofile legning behøver ikke våre skoler som arbeidsgiver å kjenne til. En kristen virksomhet vil ha behov for å kunne nekte også en heterofil ansettelse, dersom søkeren har valgt en samlivsform som ikke er i samsvar med kristen etikk.

Om kapittel 6 forstår vi at man skriver slik man gjør, fordi man har anlagt synsvinkelen trossamfunn ut fra en for snever, men ikke uvanlig forståelse. Den kirkelige situasjon bl.a. i Norge kan ikke leses fullt ut bare under synsvinkelen trossamfunn. La oss kort si det slik at fra én side sett har de forholdsvis store frivillige, lutherske organisasjonene innen Den Norske kirke selv en status nærmest som trossamfunn. De har som organisasjoner ikke brutt ut av DNK, men opprettholder en litt ulik grad av selvstendighet innen kirken, men er også en del av denne som trossamfunn. Vi har noen "tilsvarende ordninger" i den katolske kirke hvor det finnes både en kirke og ved siden av den ordener som bør ha samme status i forhold til religionsfrihetslovgivningen.

Vi ser det slik at dette burde vært omtalt i innstillingen. Organisasjonene innen DNK bør gis de samme rettigheter som trossamfunn fordi de har ledere, predikanter, misjonærer og ansatte som skal oppfylle organisasjonenes religiøse målsetting. De har virksomheter på religiøst grunnlag knyttet til seg, slik som barnehager, skoler og høgschooler mm. Rent formelt er disse organisert etter norsk lov som selvstendige rettssubjekter.

Det er i det hele en svakhet ved kapittel 6 at ikke noen av trossamfunnene sine religiøse virksomheter er forsøkt beskrevet med sin tilknytning til trossamfunnet. På tross av rettslig selvstendighet er de fleste virksomhetene sterkt knyttet til sine trossamfunn og organisasjoner som sine "mødre".

Når det gjelder private skoler, må disse dessuten ha et godkjenningsgrunnlag. Ikke alle typer privatskoler kan bli godkjent i Norge i dag, men religiøst grunnlag er ett av godkjenningsgrunnlagene som privatskoleloven opererer med. Dette betyr at en kristen skole, for å drive lovlig etter privatskoleloven, må kunne dokumentere at den reelt sett er en religiøs skole. I sin ytterste konsekvens vil en kristen skole miste godkjenningen etter privatskoleloven dersom den ikke får anledning til å kontrollere at de som ansettes, er i stand til å opprettholde skolens religiøse grunnlag. Dette er således en svært alvorlig sak som handler om selve eksistensgrunnlaget for kristne skoler godkjent etter privatskoleloven!!

Også private høgschooler kan dokumentere sitt verdigrunnlag og har rett til å drive etter det. NOU 2006:19 Akademisk frihet har tydeliggjort høgschoolers rett til å ivareta sitt verdigrunnlag, og denne erkjennelsen er videreført i oppfølgingen av utredningen. Alle medlemshøgschoolene i KFF har kristent formål eller grunnlag. Ingen av disse høgschoolene kan opprettholde sitt verdigrunnlag uten at de blir gitt en anledning til å velge ut ansatte ut fra en vurdering av om søker er i stand til å virkeliggjøre høgschoolens kristne grunnlag.

Kommentarer til kapittel 7.

Når det gjelder forståelsen av §§ 13-3 og 13-4 i dagens arbeidsmiljølov, har vi pekt på at utvalget legger en alt for smal tolkning til grunn. Denne smale fortolkningen blir videreført og ytterligere strammet inn i kapittel 7, som omhandler utvalgets egne vurderinger av hvordan lovgivningen bør være på dette området.

Utvalget erkjenner at en religiøs begrunnelse kan være en saklig, og dermed en lovlig, grunn til å forskjellsbehandle. I avsnitt 7.2.4.5 gis det en rekke eksempler på "typetilfeller" hvor kravet til saklighet er oppfylt. Disse eksemplene er absolutt relevante. Det pekes på forhold knyttet til religiøse funksjoner og ritualer, religionsundervisning, forkynnende, undervisende og liturgiske funksjoner, heri inkludert forbildefunksjonen for barn og unge.

Eksempelene viser imidlertid ikke bredden av religiøs virksomhet. Mye av det vi mener er en naturlig og viktig del av religiøs virksomhet, faller utenfor den type religiøs virksomhet som utvalget mener unntaksbestemmelsene bør gjelde for. Dette kan enten skyldes at utvalget ikke kjenner godt nok til religiøst begrunnet virksomhet, eller at utvalget bevisst ønsker å gjøre rommet for unntaksbestemmelsene så lite som mulig, og mindre enn det virkeligheten, slik vi oppfatter den, gir grunnlag for.

Etter vårt syn definerer utvalget en aktivitet som ikke-religiøs selv om ”eier” og ”bruker” av aktiviteten helt klart selv oppfatter virksomheten som religiøs. Ved å foreta en slik omdefinering av hva en aktivitet eller virksomhet er, foretar utvalget reelt sett en innskrenking av menneskers og organisasjoners religionsfrihet. Men siden aktiviteten defineres utenfor det religiøse området, kan utvalget påberope seg at religionsfriheten er ivaretatt i tilstrekkelig grad. Man sikrer seg altså i forhold til religionsfrihetsperspektivet ved å foreta en definisjonsøvelse.

På denne måten blir mye kristen aktivitet, som for eksempel kristen oppdragelse gitt i kristne skoler og barnehager, ikke lenger regnet som legitimt kristent arbeid. Utvalget dømmer de kristne skolene til ikke å være ”kristne nok” til å bli regnet som en religiøs virksomhet som gis anledning til å stille livssynskrav til andre ansatte enn de som underviser i kristendom (religion). Dette er etter vårt syn en klar diskriminering av institusjoner som driver slik kristen virksomhet. Med hvilken rett kan noen utenfra dømme om hvilken aktivitet som er kristen nok til å bli vurdert som religiøs virksomhet?

Når diskriminering er tema, er det vanlig at oppfatningen til den som utsettes for diskriminering, tillegges vekt. Den vet best hvor skoen trykker som har den på. Men i dette tilfellet skal det altså etter diskrimineringslovsutvalgets syn ikke tillegges vekt det en kristen skole eller høgskole selv mener er kristen virksomhet. Dette mener vi er å utvise liten forståelse for at diskriminering kan ramme andre enn homofile og kvinner. I et forsøk på å gi homofile og kvinner større rettigheter enn det saklighetsvurderinger gir grunnlag for, opptrer Graverutvalget diskriminerende i forhold til mange kristne institusjoner, deriblant kristne skoler og høgskoler.

Vi påpekte om kapittel 4 at utvalget legger en smal forståelse og tolkning til grunn. Vi brukte eksempler fra avsnitt 4.3.2.2. Vi pekte dessuten på at utvalget i avsnitt 4.4.2 mente det var ”uklart om unntaket omfatter virksomhet drevet av trossamfunn og som har en tilknytning til dette.” Også her i vurderingsdelen i pkt 7 videreføres denne smale forståelse, f.eks i disse avsnittene:

- 7.2.4.5 om ansettelse: ”På denne bakgrunn vil unntakene, avhengig av trossamfunnets lære, kunne påberopes overfor prester, kateketer, kantorer, diakoner, pastorer, imamer, rabbinere, religiøse ledere, lærere i religiøse fag mv. Det må derimot avgrenses mot stillinger innen administrasjon, renhold osv. Slike stillinger vil ikke ha forkynnende, undervisende eller liturgiske funksjoner og har heller ikke samme forbildefunksjon.”
- 7.2.4.5, siste avsnitt om virksomheter som drives av trossamfunn, eller har et religiøst formål: ”Aktiviteten i slike virksomheter har ofte liten eller ingen sammenheng med religionsutøvelsen og har derfor et svakere eller intet vern i religionsfriheten. Det vil derfor kun være i noen få, helt spesielle, tilfeller at forskjellsbehandlingen vil være saklig. Krav om samlivsform vil ikke kunne stilles til alle i virksomheten. Unntaket vil bare kunne påberopes for enkelte helt bestemte stillinger i virksomheten. I barnehager og skoler vil dette kun være stillinger der arbeidstakeren deltar i religionsundervisningen.”

Disse utsagnene viser, i likhet med hva vi flere ganger har påpekt, at utvalget utviser en svært snever forståelse av hva religiøs virksomhet er. Vi mener utvalget faktisk her innskrenker klare retter. Utvalget burde forsøkt å forstå bredden i religiøs virksomhet og religionsutøvelse på trossamfunnenes og den religiøse virksomhetens egne premisser. De utledningene som utvalget presenterer, bryter på en grunnleggende måte med vår forståelse av den religions- og organisasjonsfrihet som er nedfelt i menneskerettene.

Den smale tolkningen bunner etter vårt syn i manglende forståelse for religionens betydning i samfunnet og enkeltmenneskers liv. Religionen synes å skulle trenge opp i et usynlig hjørne. Den vanlige, populære forståelsen at religion kun er noe dypt personlig inne i enkeltmennesket, ligger antagelig under.

Når man sier at det kan stilles livssynskrav (som er tros- og moralkrav) kun til lærere i religionsundervisningen i barnehage og skole, blir det for snevert fordi det blir en form for oppdeling av kristen tro i to. Troen skal på en måte ikke kunne høre hjemme i livet i sin alminnelighet, men kun i trosundervisningen. Dette er dualisme. Vi mener at troen har konsekvenser for hele høgskolens, skolens og barnehagens virke som forsker-, utdannings-, og pedagogiske institusjoner.

En barnehage, skole og høgskole skal på hvert sitt nivå bidra til elevers og studenters danning som individer og mennesker. I denne dannelsesprosessen er religion et sentralt element. Hadde religion ikke vært en sentralt element, så hadde man ikke startet disse pedagogiske institusjonene. Man hadde nøyd seg med å gi litt kveldsundervisning i kristendomskunnskap i ny og ne til den oppvoksende generasjon. Dette er et faktum så innlysende for enhver at det ikke burde være nødvendig å opplyse om det.

Når det handler om innholdet i troen og etikken, så finnes der naturligvis ulike syn i ulike religiøse sammenhenger. Men at religionen gjelder mennesker som helhet, er det full enighet om.

Vi mener at utvalget skriver om religiøse trossamfunn uten å ta det viktigste i trossamfunnene, nemlig deres tro, på alvor. Vi ser det i den smale forståelsen som vi har omtalt, og det slår også ut når man lettvis fjerner skillet mellom homofil legning og homofil samlivsform. Denne mangelen på forståelse for det religiøse gir seg også utslag i at utvalget nærmest visker ut forskjellen mellom begrepene likeverd og likestilling.

Vi tillater oss her å gjøre et lite innskudd om samlivsform. Vi vil nemlig få påpeke at kristne skoler og høgskoler ikke diskriminerer homofile som lever sammen. Læremessig er det nemlig i de fleste kristne sammenhenger ansett som et like stort brudd med kristen etikk å være heterofil samboer som homofil samboer. I praksis vet vi at det er langt flere heterofile samboere enn personer som lever i homofilt samliv. Dermed får kristen etikk mye oftere relevans ved ansettelse av heterofile enn ved ansettelse av homofile.

Utvalget hevder i avsnitt 7.3.2 at det skillet som i dagens arbeidsmiljølov gjøres mellom homofilt samliv og homofil legning, betyr "at homofile ikke har samme rett som heterofile til å leve ut sin seksualitet". Det er vi grunnleggende uenig i. Loven tar bare på alvor at det i religiøs sammenheng er knyttet læremessige påbud til samlivsform, mens legning ikke er gitt læremessig betydning. Dagens lov underbygger dermed religionsfriheten, noe som vi mener er å anse som et fortrinn og ikke en ulempe.

Hvis ny ekteskapslov vedtas, vil de fleste kristne virksomheter ikke akseptere likekjønnede ekteskap som egentlige ekteskap, i bibelsk forstand. En ekteskapsforståelse som er verdensvid i kirkelig sammenheng, må kunne aksepteres i religionsfrihetens navn også i Norge. Samlivsform er derfor ikke et irrelevant begrep i lovteksten.

Så tilbake til den smale forståelsen utvalget har av religionens betydning. Det er rimelig at følgende spørsmål blir stilt: Skal man kunne kreve en bestemt tro og moral av alle ansatte i barnehager, på skoler og i høgskoler som drives på religiøst grunnlag? Vårt svar er ja, hvis deres arbeid og forbildefunksjon er del av skolens arbeid med å nå den kristne målsetting, og skolen tolker det slik og har en slik gjennomført begrunnet praksis som i dette tilfelle ikke bare gjelder homofile.

Virksomhetene må i så fall klargjøre dette for hver stilling eller stillingsgruppe. Det må begrunnes i om stillingens karakter eller innhold vil være av betydning for å fremme virksomhetens grunnlag/formål. Noen skoler, som vi representerer, vil kunne legge undervisende, forkynnende og forbildefunksjon til alle ansatte. Andre vil definere det litt annerledes. Det vil f.eks være forskjell på en skole med og uten internat, fordi internatskoler i større grad enn andre skoler er opptatt av det helhetlige 24-timers miljøet. Ved internatskoler vil forbildefunksjonen være mer framtrædende for alle stillingsgrupper enn ved andre skoler.

Utvalgets oppfatning av at kun religionsundervisningen skal omfattes av krav til ansatte, er ikke gjennomtenkt etter vårt syn. At man for eksempel skal kunne stille krav til en religionslærer, men ikke til administrasjonen, virker helt urimelig. Administrasjonen inkluderer også ledelsen av skolen. Ledelsen skal også lede religionslærerne i deres arbeid og veilede dem i forhold til forbildefunksjonen. Ledelsen leder også naturligvis den forkynnelse og de liturgiske funksjoner som foregår.

Vi mener for eksempel at hvis det i en kristen grunnskole er slik at dagen begynner i hver gruppe/klasse med bl.a. et Fader Vår, en fri bønn, en lovsang eller en salme og/eller andakt, så er dette også liturgiske funksjoner. Det er naturlig i et arbeidsfellesskap ved en kristen skole at alle, i hvert fall av lærerne, i utgangspunktet kan bli satt opp på en andaktsliste.

Vi ser imidlertid at der vil kunne være stillinger ved kristne skoler hvor kravene for å kunne ta i bruk unntaksretten, ikke blir oppfylt. Hvis f.eks renhold og regnskapsføring er organisert på en slik måte at det like godt kunne vært satt bort til et renholds- eller regnskapsfirma, eller foregår utenom skoletiden eller helt uten kontakt med elevene, er det lite grunnlag for å hevde at kristen tro er en nødvendig kvalifikasjon for stillingen. Og i forlengelsen av dette resonnementet vil det ikke være grunnlag for å kreve at ansatte må oppfylle spesielle krav om livsførsel, f.eks å ikke inngå andre samliv enn det ekteskap som Bibelen angir. Dette vil også kunne gjelde andre ansatte.

Tidligere hadde de fleste norske skoler en salme og et Fader Vår i starten av dagen. Også lærere uten en aktiv kristen tro, ledet dette. I dag tilhører dette det personlige, og en lærer kan ikke og bør ikke pålegges dette, hvis vedkommende ikke kjenner seg helt hjemme i det. Dersom da skolen har bestemt dette, og at dette er en viktig del av skoledagen, må ikke lovgiver hindre at skolen får anledning til å ansette personer til slike funksjoner. Det er også et urimelig krav at kun religionslærere skal nyttes.

Skolene må få velge lærere som vil solidarisere seg med skolens kristne målsettinger. Vi mener dette er en rett som logisk utledes slik utvalget er inne på, nemlig at religionsfriheten tilsier en unntaksrett for stillinger som fyller en funksjon av læremessig art. Vi legger imidlertid en mye bredere, og etter vårt syn riktigere, forståelse av hva religiøs virksomhet er, til grunn.

Man kan ikke ha en så snever forståelse av religiøs virksomhet at de kristne skolenes visjon om å la kristentroen integreres i hele skolen og i alle fag, blir umulig å realisere. Vi pleier å si at intet er fremmed for friskolene. De må undervise om samfunnet og om de mange syn på saker og ting. Hvis ikke, vil barn og unge ikke få nødvendig kunnskap. Samtidig må de unge møte Gudstroen i de forskjellige sammenhenger. Den er relevant for eksempel i naturfagundervisningen, hvor f.eks skapelse er en problemstilling, og samfunnsfag, hvor f.eks nestekjærlighet og forvaltning er viktige element. Her kunne vi brukt utallige sider for beskrive den kristne skolevisjonen, men det må vi la ligge.

Poenget er at hvis ikke en skole har, eller kan ansette lærere som forstår betydningen av å integrere kristentroen i fagene, kan privatskolen, som er godkjent på kristent grunnlag, komme til å gi en agnostisk eller ateistisk opplæring. Skolene har innenfor det strenge norske læreplanregime lovlig frihet til et visst valg av stoff og eksempler. En skole som ikke har lærere som bruker de anledninger undervisningen gir, til å formidle også et kristent verdensbilde og et kristent menneskesyn, mister sin legitimitet som kristen skole.

Vi tar med et par andre eksempler:

- En vedlikeholdsleder kan i tillegg til bygnings- og vaktmesterarbeid kunne ha som funksjon å være en viktig del av miljøet på skolen og i mange tilfeller være del av et andaktsteam, ha ansvar for dugnader og arbeid med frivillige for å få utført nødvendig vedlikehold innenfor trange budsjetter. Vi mener en motivasjon for slikt dugnadsarbeid er umulig uten trossperspektivet.

- Administrasjonssjefer, økonomisjefer eller regnskapsfolk kan i noen tilfeller ha ansvar for innsamling og motivering i forhold til dette. For noen skoler er dette helt nødvendige faste inntekter, og det kan være prosjekter i forbindelse med utbygging. Dette vil være forskjellig på skolene, men slike eksempler synes helt fremmed for utvalget.

Til nå har vi argumentert i forhold til hva utvalget har skrevet i innstillingen. Her vil vi peke på et forhold som ikke drøftes i utvalget og som vi mener må tas opp.

Foreldreretten er grunnleggende i alle samfunn både formelt og reelt. Unntak som handler om enkelte foreldre som ikke tar vare på sine barn, kan ikke motbevise dette. Foreldreretten dreier seg bl.a. om foreldrenes mulighet til å gi barna en opplæring i samsvar med deres "filosofiske eller religiøse overbevisning".

Foreldrene er ansvarlige for oppdragelse og undervisning, og på det grunnlag må de kunne velge en god skole som de oppfatter passende for sine barn ut fra sitt eget kristne ståsted. For unge selv eksisterer det i menneskerettene også friheter til selv å velge i samsvar med sin overbevisning. Når studenter, elever og foreldre velger kristne høyskoler og skoler, så forplikter dette. De kristne skolene forplikter seg til å gi det foreldrene har valgt, nemlig kristen oppdragelse og opplæring.

At disse forhold ikke er diskutert i tilknytning til religionsfriheten for trossamfunns skolevirksomheter, er en grunnleggende svakhet. Religionsfriheten og foreldrerettens

mulighet for å kunne gi skolemessig ønsket opplæring til sine barn, og unges mulighet til selv å velge, har med forholdet til demokratiet å gjøre. Her burde utvalget gått mer demokratisk til verks og ikke først og fremst sett på mulighetene til hvordan man kan begrense religionsfriheten. I et land som Norge burde vi vært fremst i å praktisere disse rettighetene og i å gi god omtale av dem.

At utvalget overser foreldreretten, er en alvorlig sak tatt i betraktning at menneskerettskonvensjonene gir foreldreretten en fortrinnsrett i forhold til andre rettigheter.

Ad kapittel 8

Ad 8. 1 om de 2 forslagene til endringer i arbeidsmiljøloven:

1. Om §13-3 tredje ledd

KFF er uenige i at § 13-3 i arbeidsmiljølovens tredje ledd skal oppheves. Vi foreslår at unntaket i § 13-3 tredje ledd videreføres.

Jamfør de begrunnelser vi har gitt ovenfor.

Selv om krav til samlivsform ved ansettelser i de aktuelle sammenhenger i stedet kan hjemles i den generelle saklighetsregelen i ledd 1 i samme paragraf, er det helt klart uttalt at det er utvalgets mening med endringen å lage en ”meget snever” unntaksadgang. Sagt med andre ord skal både dagens lovforståelse og gjeldende praksis ved ansettelser i trossamfunn snevres inn. Det skrives også tydelig at unntakets anvendelse på stillinger i virksomheter som drives av religiøse trossamfunn eller som har et religiøst formål, er mer usikker. Denne usikkerheten ønskes opprettholdt og forsterket.

KFF er altså uenig i at saklighetsregler er nok. For å bevare en praktisering av loven basert på en riktig forståelse av hva religiøs virksomhet er, er det viktig å ha presiseringer i loven som gir ankerfeste for en lovforståelse som gir eksistensgrunnlag for kristne barnehager, skoler og høgskoler.

Vi mener det er galt at staten skal definere hvor grensene for praktisk religionsutøvelse, inkludert etiske valg, går innenfor trossamfunn. Vi mener det må være brukerne, altså trossamfunnene selv og de religiøse virksomhetene, som må foreta disse avklaringene.

Vi ber derfor departementet i sitt videre lovarbeid tydeliggjøre at religiøse trossamfunn inkludert religiøse virksomheter som barnehager, skoler og høgskoler, kan avgjøre hva som er saklig, når det er knyttet til og begrunnet i trossamfunnets eller virksomhetens religiøse lære.

En tydeliggjøring kan f.eks skje gjennom en av disse to alternative forslag til å gi § 13-3 et nytt ledd, f.eks ledd 3 og forskyve etterfølgende ledd. Dersom man mot vår anbefaling stryker ledd 3, kan en av disse formuleringer sekundært erstatte ledd 3:

Alt 1: ”I stillinger knyttet til religiøse trossamfunn, deres virksomhet og virksomheter på religiøst grunnlag eller med religiøst formål skal saklighetskravet defineres av trossamfunnet/virksomheten ut fra trossamfunnets/virksomhetens lære.”

Alt 2: "I en virksomhet som omfatter religiøst forankret omsorg, opplæring eller formidling av trosinnhold, anses kravet om saklig formål i første ledd å være oppfylt når forskjellsbehandlingen er begrunnet i den gjeldende religiøse lære i det trossamfunn som det virkes innenfor eller i virksomheten selv".

1. Om 13-4 andre ledd andre punktum

KFFs skoler er ikke opptatt av å få spørre søkere til stillinger om deres seksuelle orientering. Det gjelder heterofile og homofile. Ut fra kristen etikk er det samlivsform som det er aktuelt å vurdere.

En rekke trossamfunn og religiøse virksomheter vil verken ha heterofile eller homofile samboere i en rekke stillinger. Vi ønsker derfor å skille mellom begrepene legning og samlivsform fortsatt, for å unngå diskriminering av homofile kontra heterofile ved at det stilles strengere krav til homofile. I denne lovteksten er det ikke nødvendig å ha med dette skille, og vi vil ikke gå mot lovendringsforslaget.

8.2 Likestillingsloven.

Ingen kommentar.

Avslutning.

KFF satte pris på den forholdsvis brede politiske enigheten om ny privatskolelov. Hvis dette lovforslaget som implisitt snevrer inn forståelsen av hva som er religionsutøvelse i kristne institusjoner, blir foreslått og vedtatt, skapes det ny uro og kamp. Det tjener utvilsomt kampen mot diskriminering at man finner fram til lovtekster som er slik at ikke store grupper i det norske folk føler at noe av det viktigste i livet for dem, nemlig retten til å sikre en kristen oppdragelse for sine barn, blir berøvet dem.

Vennlig hilsen

Kristne Friskolers Forbund

Torgeir Flateby
Gen.sekr